

Nr 327.

Av herr **Bäckström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 219 angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m. upptager i främsta rummet förslag till åstadkommande av en organisation av skyddshemmen, varigenom ökad möjlighet till differentiering av skyddshemmens klientel skall stå att vinna. Såväl skolpliktiga som ock äldre elever skola enligt propositionen genom den föreslagna organisationen erhålla en för dem mera avpassad och lämplig utbildning. En väl avpassad fostran av vanartig ungdom synes oss vara en viktig samhällsangelägenhet, som bör ägnas stor uppmärksamhet.

Beträffande frågan om statens övertagande av skyddshemsverksamheten synas av myndigheternas avgivna yttranden över skyddshemssakkunnigas förslag så ock av departementschefens uttalanden i föreliggande proposition enighet råda. Däremot synes i fråga om skyddshemsplatser för elever, som i Norrland äro i behov av skyddshemsvård, meningarna vara delade. Skyddshemssakkunniga anse, att organisationen av skyddshemsverksamheten i Norrland bör ordnas på annat sätt än i övriga delar av landet. Så t. ex. skola i Norrland kombinerade skol- och yrkeshem inrättas, under det att för Svealand och Götaland i regel skolhem och yrkeshem skola vara skilda. Samtidigt man betonar, att skyddshemmen böra förläggas så, att avstånden från barnens hembygd till skyddshemmen ej må bliva allt för stora, föreslår man för det vidsträckta Norrland en koncentration av hemmen till ett fåtal platser. Departementschefen, som visserligen i denna fråga ansluter sig till de sakkunnigas uppfattning, synes dock hysa vissa betänkligheter. Sålunda framhåller han å sidan 53 i propositionen följande: »Ur de synpunkter, åt vilka jag i det föregående givit uttryck, hade måhända varit lyckligt, om man i fråga om landet i dess helhet hade kunnat genomföra den konsekventa särskilnad mellan yngre och äldre elever, som av uppfostrings- och undervisningshänsyn ansetts i och för sig önskvärd. Men jag måste jämsides därmed fästa stort avseende vid en annan synpunkt, nämligen den att elevernas uppfostran icke förlägges till så stort avstånd från den bygd, där de ha sina hem, att förbindelsen icke i rimlig omfattning kan upprätthållas.» Därefter framhåller departementschefen, att behovet av skyddshemsplatser i Norrland icke motiverar ens ett enda självständigt yrkeshem. Vi anse oss emellertid icke kunna dela denna uppfattning.

Vad först angår avstånden från barnens hembygd till de föreslagna hemmen bliva de enligt propositionen även efter norrländska förhållanden orimligt stora. Sålunda skola för hela Norrland endast tre hem finnas att tillgå, varav ett är beläget i norra delen av Norrbottens kustland, ett i Medelpad och ett

vid kusten i mellersta Gästrikland. Inom Västerbottens län, Jämtlands län och landskapet Hälsingland skola således inga skyddshem inrättas. De stora avstånden i Norrland synas oss särskilt motivera bibehållandet av flera hem och mindre hem, varigenom avstånden mellan hemmen bleve mindre. Det synes oss därför ändamålsenligt att skyddshemmen inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län, undantagandes Engesberg, bibehållas, varvid Johannisberg och Boda anordnas som yrkeshem och Stenfors och Klockarsvedja som skolhem. Befolkningsförhållandena tala även härför. Om skolelever från Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län intagas i skolhemmet Stenfors och äldre elever från de två förstnämnda länen intagas i Johannisberg samt skolelever från Västernorrlands och Gävleborgs län intagas å Klockarsvedja och äldre elever från sist angivna län samt eventuellt Jämtlands län intagas å Boda, torde elevantalet enligt sista stycket å sidan 67 i propositionen i vartdera skolhemmet, då folkskolan blir sjuårig, komma att uppgå till omkring 20 och vid yrkeshemmen till 25—30. Att elevantalet ej blir större torde endast vara till fördel i fostringsarbetet.

Vad så beträffar antalet elever, som under de senaste fem åren fostrats i skyddshem och som legat till grund för sakkunnigas beräkning, torde den av skolöverstyrelsen påpekade omständigheten, att antalet skyddshemselever från övre Norrland skulle komma att stiga, därest staten övertager kostnaderna för skyddshemsvården i föreslagen omfattning, böra beaktas. Vi anse oss också våga hävda, att elevantalet vid skyddshemmen i Norrland efter en genomförd skyddshemsorganisation med stor sannolikhet kommer att växa.

Många tungt vägande skäl hava också framförts i de yttranden, som av olika myndigheter avgivits över skyddshemssakkunnigas utredning, beträffande inrättandet av särskilda skolhem även i Norrland. Sålunda hava skolöverstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård, skyddshemsinspektören, förste provinsialläkaren i Norrbottens län, styrelser för vissa skyddshem, barnavårdsförbundet i Gävleborgs län förordat att skilda skolhem och yrkeshem inrättas även i landets nordligare delar. Även länsstyrelserna i Västerbottens och Gävleborgs län, förvaltningsutskotten i Västerbottens och i Gävleborgs läns landsting hava också uttalat sig i samma riktning. — En kort sammanfattning av nämnda myndigheters uttalanden finnes å sidorna 36, 37 och 78 i propositionen.

De av oss ovan framförda synpunkterna, nämligen bibehållandet av Stenfors och Klockarsvedja som skolhem och Johannisberg och Boda, anordnade som yrkeshem, synas oss stå bättre i överensstämmelse med departementschefens uppfattning än vad fallet i detta avseende är med skyddshemssakkunnigas förslag. Vidare anse vi att skyddshemselever i de vidsträckta norrländska länen, vid genomförandet av en skyddshemsreform, icke skola erhålla en mindre fördelaktig ställning än elever från övriga län.

Vad slutligen beträffar kostnadsfrågan må framhållas, att genom koncentration av skyddshemsverksamheten enligt föreliggande proposition skola omfattande ny- och ombyggnader utföras vid Johannisberg och Boda skyddshem. Kostnaden härför har beräknats tillhopa för båda hemmen till 378,000 kronor.

Genom utnyttjande av nu befintliga hem i Norrland i den utsträckning vi ovan föreslagit skulle angivna summan väsentligen kunna reduceras, enär föreslagna nybyggnader i stor omfattning icke skulle bliva erforderliga och en del förenklingar i fråga om ombyggnader, då elevantalet vid hemmen blir ungefär som hittills, även skulle möjliggöras, utan att därför kravet på ändamålsenlighet skulle behöva eftersättas. De kostnader, som skulle uppstå vid iordningställandet av Stenfors och Klockarsvedja till skolhem, torde icke tillnärmelsevis komma att uppgå till den summa, som enligt vårt förmenande genom förverkligandet av ovan angivna förslag kan inbesparas å i propositionen angivna belopp för om- och nybyggnader vid Johannisberg och Boda, därest de skola bliva kombinerade skol- och yrkeshem. Därtill kommer även, att angående Engesbergs skyddshem, som har olämpligt läge, komma väsentliga besparingar i fråga om ny- och ombyggnader att uppstå, då hemmet ej behöves tagas i bruk för skyddshemsverksamheten.

Under återopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 219 besluta att samma anordning beträffande inrättande av skilda skol- och yrkeshem på olika platser vidtages beträffande Norrland som övriga delar av landet,

att sålunda skyddshemmen Boda i Västernorrlands län och Johannisberg i Norrbottens län inrättas till yrkeshem för skyddshemselever,

att skyddshemmen Klockarsvedja i Gävleborgs län och Stenfors i Västerbottens län av staten förhyras för inrättande av skolhem,

att det må ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma upptagningsområden av elever för ovan föreslagna hem, samt

att skyddshemmet Engesberg ej måtte av staten anordnas till skolhem.

Stockholm den 21 mars 1936.

<i>J. M. Bäckström.</i>	<i>Carl Lindmark.</i>	<i>Evert Jonsson.</i>
<i>Karl Aug. Johanson.</i>	<i>Sam Larsson.</i>	<i>D. Hansén.</i>
<i>N. Gabrielsson.</i>	<i>A. O. Frändén.</i>	<i>Nils Andersson.</i>

